

EL CATALANISTA

Semanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no s tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.
 Ext. 10 rals al trimestre.
 Un número sol.
 Anuncis a preus convencionals.

LO REGIONALISME A MADRID

II

Massa compendria 'l lector de bon sentit quina classe de Madrid era, aqueix á que 'ns referíam en nostre article anterior. No's tractava de la vila heròica ni dels seus fills esforçosats, ni de las glories illegítimas y las eminencias de veritat; sino del Madrid flotant, del exercit nómada que ácampa en los seus oasis, al sol que més escalfa, pera ferlos centre de las sevas operacions; de la multitud d'aventurers y *struggle-for-lifers*, que fan del Estat y de la unitat nacional escuts protectors de la osadia; d'aqueixa tribu del trashumants que's forman de la patria un concepte abstracte, tal vegada pera evadir la responsabilitat concreta dels seus perjuris, y en una paraula, d'aquells, que no per convicció sincera encare que errònea, sino per indiferencia total, sostenen un criteri d'uniformació casi cosmopolita, tal vegada perque han abjurat de tota patria y perque aixamplan los seus naturals graus á fi de fer menos estrets los debers á que obligan. No: no's tractava del poble invicte del 2 de Maig, que defensava y amural·lava ab lon seus cossos lo Parch de Monteleón; no's tractava dels honrats y obscurs vehins, madrilenys de naixensa y espanyols de sanch; millor se tractava dels successors del Oí Farril y dels Urquijo que entregaren lo regne á Bonaparte y que's prestaren á servirlo, francesos, desde 'ls mateixos sillons burocràtics en

que, espanyols, havíen venut á la seva patria. ¿Quin mon encarná allavors lo verdader esperit de la patria espanyola? ¿Aquella aristocràcia oficinesca, aquell mon ploma y paper, aquella comunió de trànsfugas guiats tan sols de la seva ambició, que comensaren per serhonde las sevas propies comarcas y terminaren sentho de l'Espanya entera? Migrat es aqueix amor patri, que abjura y renega del amor de localitat pera aplicarlo tot enter á la resultant nacional, com era petit y miserable l' amor que envers la humanitat sentia Rousseau, mentres depositava á la borderia als seus mateixos fills.

Aquella oligarquía central, reptil en las antessalas del palau, incubada en lo gabinet de la Tudá, corrompuda en lo vergonyós procés del Escorial ó cobarda en lo motí de Aranjuez, ab los mateixos prejudicis hegemònichs en lo cap, ab lo mateix afany d' absorció igualatària y regalista, ab lo mateix ensomni d' unificació absoluta, fou la que destrossá y estripá á bossins, no ja la simbólica bandera, sino la patria tota y una, entregantla ligada de peus y mans al Gran Duch de Berg pera que *el divino acuchillador* probés la forsa de las sevas armas en los carrers de Madrid y pera que 'ls exércits del soldat de fortuna acabessin de descuarterar y rompre la unitat y la independència espanyolas. Se doná llavors l' exemple may vist d' una nació acéfala y sense govern; govern que 's recobra y 's reconstitueix á si mateixa; y 's veié com d' una manera simultánea, las forsas no corrompudas y las energías lateats se replegaren, per lley natural, sobre 'ls nucleos de cohesió natural é histórica, y cóm aqueix villipendiat esperit regional s' afanyá á recullir del llot de la ignominia, una á una, totas las pessas malmesas, tots los fragments de la racionalitat trepitjada, tots los trossos de la seva armadura, pera reconstituhir á un mateix temps la patria y 'l poder. Fou la heroica Astúrias que doná 'l primer crit, constituí la seva Junta de Salvació y parlamentá ab Inglaterra; fou la suau galícia que s' organísá autonómicament pera la defensa, foren la robusta Basconja y l' Aragó altiu y la indomable Catalunya quins, concentrats en la seva propia personalitat, reconstruhiren demunt del fonament fermissim de las regions la unitat y l' independència d' Espanya; foren, no obstant las regions mateixas quins la defensaren pam per pam, *casa per casa*, en l' atac de Zaragoza; y que s' uniren y moriren dintre de las murs de Girona, tan mal recordats aquets dias, mentres los traydors y 'ls afrancesats del centre trobavan molt mesquina la defensa d' una llegua cuadrada de superficie, perque pera ells tal vegada no era la patria, ni Zaragoza, ni Girona, ni la Coruña, ni Cádiz, que lluytauan y morian.

Aquesta elocuent experiència per sí sola bastaria á demostrar

cent vegadas que l'instint regional, lluny de ser un element disolvent y corrossiu de la salut de la patria, es una forsa cohessiva y orgànica per naturalesa. Y no obstant, res pogué la rahó dels fets contra la corrent de la época; ja que casi al mateix temps, los legisladors de Cádiz, reunits baix lo foch de las baterías francesas del Trocadero, consumavan la obra de la revolució, la mateixa que 'ls invasors se disposavan á implantar, aceptantla ab todas las sevas consecuencias y detalls y casi limitantse á traduhir ab llengua castellana la obra legislativa dels Estats generals de 1789. Aquesta generosa equivocació fou la que doná 'l cop de gracia als antichs y tradicionals elements de la nacionalitat. La convenció rusoniana desconegué y atrofiá la realitat viva; y per ventura falta á la empena revolucionaria la alta serenitat de Jovellanos, qui, proper á aceptar quants principis del dret públich modern debian purificar l' antich règimen, no hagués deixat confondre la tradició despòtica y abusiva ab la verdadera tradició nacional, ni destruir lo sólit y permanent junt ab l' odiós y privilegiat, si hagués sobreviscut á las sevas desgracias y disgustos, pera posar en bon camí desde son origen la verdadera regeneració d' Espanya. La obra ha sigut aumentada y corretjida, pero no reformada, per tots los governs doctrinaris que s' han succehit desde llavors. Exaltats y moderats, unionistas y progressistas, liberals y conservadors, han demostrat, en quant á la centralisació administrativa, lo mateix temperament, ab variants imperceptibles ó nul·les. Tots han viscut dintre del mateix prejudici. Cap ha tractat de ventilar la atmósfera rutinaria ab lo vent de prácticas més racionals de *self-administration* que bufavan d' altres païssos quals institucions no son aqueixos vistosos castells de jochs de cartas arreglats per la ma del home, sino groixudas é indestructibles pilastras que estriban en la mateixa estructura íntima de la nacionalitat. Cap ha tractat tampoch d' ingerir en nostra administració, petrificada en son empirisme formulari, un xich de savia técnica; y 's dona 'l cas de que, mentres nostres lliberals fingeixen admirar en Gladstone, al primer estadista d' Europa, olvidan que es ell lo qui salvá al Canadà dels perills del anexionisme nort americá per medi de la consagració de la seva autonomia y que avuy vol sellar ab son projecte de *home rule* la santa redempció irlandesa. Aquestas son, al cap y á la fi, mesquinas empreses de home polítich, al costat de la habilitat electoral indiscutible de nostres inteligents Romero y Gonzalez!

D' aquí s' ha engendrat une aspiració que cada dia va essent més explícita y guanyant més terreny en la voluntat pública: y es la de desvincular lo poder y l'administració de las eternas y solidarias gerarquías, que 'ls constituheixen, convertint en carrera ó en industria

lo que es grave y onerosa carga. Alguna cosa han tingut que rego-
neixer d' aixó mateix los homes del centre, y fou un director de *El*
Imparcial, lo senyor Mellado, qui doná nom á la ley desvinculadora
de las prebendas edilicias. Més, aquí pará la cosa y s' enseja sols en
los pobres municipis, un procediment que, si dongués los resultats
que 's buscan, no sería menos aplicable á altras tantas investiduras.
Y en comptes de futejar y escarnir aqueixa actitud espectant, aqueix
allunyament de la massa neutra, convindria veure en ells la elabora-
ció silenciosa y fecunda d' un nou element polítich, lliure quan menos
de l' infecció extesa en los organismes actuals y qu' algun dia podria
renovarlos sanament y servir de primera materia reparadóra de las
pérduas actuals, quan la evolució natural li encomani. En aquesta
massa retrêta hi coincideixen casi sempre la abstenció ab lo fondo
sentiment regional, y sens duple per las duas cosas hem vist ara mo-
tejats als que la constitueixen d' *hidalgillos de gotera*, d' advo-
cats sense plets, de celebritats de campanar, hem vist tatxat de se-
diciosas é insurgents sas aspiracions y fins demanar y desitjar son
extermini com si 's tractés d' una complerta subversió del ordre ju-
rídich. Y 'ls motius se comprenen. Los partits militants viuen entre
sí en perfecta armonía, y es aparent y de comedia la lluyta que sos-
tenen. Es soroll de pólvora sola, es una inofensiva esgrima de saló,
que justifica 'l torn d' uns y altres. Ha passat lo temps en que
darrera del orador hi havia l' héroe y darrera del discurs ó
ó la proclama 'l patíbul. En lo fons, los adversaris polítichs
més encarnisats viuen com bons comparses, y sols pera guar-
dar las apariencias s' entregan á aqueixas discussions ó *jochs de*
bastoners, sens donar en lo clau ni en la carn viva. Aixís s' ha pogut
dir ab justicia que, desde que está consagrat lo principi de la res-
ponsabilitat ministerial y 's declara inviolables als reys, no s' ha
vist cap ministre á presiri y sí á molts reys decapitats ó perseguits.

Aquest element espectant comensa, quan menos, donant probas
d' abnegació y sacrifici al olvidar los fácils encumbraments y las segu-
ras ventatjas de profit personal que obtindria si 's prestés á seguir
los estímuls egoístas y las sollicitacions externes, á que renuncia ara
en mitj de son felís aïslament, ben recompensat per la delicia de la
llibertat d' esperit no lligada al sofisma de la disciplina de partit,—
que 's converteix las més de las vegadas, per modo fatal, en degra-
dant servitut de personas ó en vergonyós cambi de serveys amagats.
Aquest es lo grupo d' espanyols que á bulto y sense excepcions s'
acusa de facciosos y 's senyala com á autors de contínua sedició, ne-
gántlos hi l' aygua y 'l foch ó 'l mateix dret de pensament y de reunió
lliures que 'ls governs toleran fins pera las predicacions del revolu-

cionarisme sistemàtic, fins pera la alteració radical de las formas políticas y fins pera la propaganda del anarquisme nihilista que tracta de rompre no sols la unitat de tota patria, sinó la base de tot poder. Ab lo qual s' evidencia aqueixa obstinació cega y desatentada dels ideòlegs, que preferirían una y cent vegades «perdre las colonias» á modificar los principis, essent com son molts tan equivocats y disolvents; que concedeixen l' us y l' abús d' un dret pera predicar las negacions del dret, la destrucció del ordre y del llás d' unitat patria, y que 'l negan ó proscriuhen quan se vol afuixarlo racionalment. Avans lo contrari, s' apreta 'l llás de modo imprudent, olvidant que la mateixa opresió del vincle podria segar algun dia lo que 's tracta de contenir, si 'ls oprimits no fessen distinció com la fan pera sempre y molt fonda, entre la patria espanyola immoridora, y 'ls que s' abrogan temporalment sa representació.

MIQUEL S. OLIVER.

(De *La Almudaina*, de Palma de Mallorca.)

SECCIÓ POLITICA

Decididament resulta que en lo tractat de comerç ab Alemania, lo senyor Moret, ha co'nés las mil y una barbaritats imaginables.

Sembla mentida que homes aixís trobin encara Presidents de Consells de ministres que 'ls hi donguin una cartera.

Direm que per aixó entre uns y altres no hi han gaires diferencies.

Si 'n Moret es prou tonto ó prou llarch per fer tractats tan favorables als estrangers lo gefe del partit, en cambi, es també prou llarch ó prou tonto per posarhi tota sa confiança.

Y váyase lo uno por lo otro.

* *

Y lo mes trist es que no esguerra solament las questions que ab los tractats 's refereixen, sino que 'n Moret, fins ha tingut prou pega perque 'ls moros del Riff assassinessin d' un xich mes á tota la guarnició de Melilla.

Y don *Segismundo* tan fresquet enviant un delegat al Sultan pera que aquest se 'l rifí una vegada més.

Home per l' amor de Deu, ab los espanyols no ho feu pas ab tanta monita ni gasteu pas tants boladís.

Los polítics que en la seva historia de govern tenen los fets tan poch diplomàtics de San Sebastian, Santander y Montblanch, no havian de mirar tan prim ab los salvages de las kabilas africanas.

Què potser són mes dignes de respecte los moros del Riff que 'ls pobres espanyols que á costa de suades y angúnias poden tart ó d' hora ab embarchs ó sense contribuir á que 'ls ex-ministres cobrin las cessantias?

Mes no 'ns hi capiquem massa, que ni aixó 's mereixen aquesta colla de ministres ineptes, derrotadors de la riquesa nacional; com acertadament los califica lo *Diario del Comercio*.

Al fi y al cap en Moret no pot anar contra la seva rassa.

Perque vaja, diguin lo que vulguin ja ho diu ben bé lo seu apellido.

No es mes que un moro petit.

¡Y tan petit!

a haurán vist per los periòdics la majoria de nostros lectors, que al president del Consell de Ministres senyor Sagasta li va succehir un accident passejant per los aforas de Madrid.

De qual accident què va ser segons sembla una cayguda se li fracturà un os de la cama, teuint de fer illir una pila de dias y donant feyna llarga als periòdics polítics que no sapigueren parlar de res mes en moltes edicions consecutivas.

Tot lo què no e res de particular per lo que 's refereix al noticierisme, perque ja se sap que en pahissos autaria tot lo què passi a la capital de la Nació y als jefes dels partits polítics que la governan te una importancia extraordinaria, olvidint en las desgracias e inundacions dels pobles com ara ha passar ab los infelissos inundats de la Manxa.

Lo que ja no 's comprèn y sembla impossible que 's digin, es que per la sola malaltia del President del Ministeri, s' hagi d' aplassar la obertura de las Còrts, los projectes de ley que cont lo d'administració local va servir temps endarrerat per donar un cap d'Estat a la moderna, suspent las eleccions municipals, y tantas altres tomernias com deixan anar ab la major tranquilat los diaris de *mis circulacion* d' Espanya.

Es a dir que per un decidint que pugui sofrir un home, han d' aplassar totas las questions que pogan interessar al pays?

Vaya una manera d'aliassar las conquistas democraticas los liberals d' avuy dia.

Ab aquest sistema, fora ben facil sortir del pas als governants espanyols de la present epoca.
Que no 's troba medi d' arreglar las cosas a gust de qui convinga?

Donchs, ánimo, valor y miedo, una passejaleta a temps, reliscada, malaltia y suspensió segura de tota classe d' assumptos que pogan portar mal de caps als qui no 'n volen.

¡Ala, amigo, aixó sí que fora com aquell que està a cal sogre!

Un periòdich de Madrid ha tingut la paciència aquests dias de recullir dels llabis d' uns quants polítics de cap d' ala o militars d' alta graduació, las impressiots personals dels succèsos de Melilla.

Com es natural, tots ells demostran ser grans patriotas, oarlant ab gran entusiasme del castich que 's deu donar als ultratjadors de la *bandera de la Patria*, etc., etc.

Lo periòdich en questió no hi posa res de la seva cullita.

Y es una llàstima.

Perque després de las paraulas dels polítics podia afegirhi lo següent:

«Y ara per la nostra part direm nosaltres que si aquels senyors que tan patrioticament avuy s' exclamen, ha quessin estimat mes de debó a la seva Patria y no haguessin fet altra cosa que aixecar ben alt lo bon nom d' Espanya, engrandintla cada dia y no arruinantla y enfonzantla en miti del mes espantós despreci, no s' haurian de lamentar tan sovint pe las salvatjadas morescas, n haurian de regreixer que 'l Sultan del Marroch fa tan poch cas d' aquesta desventurada Espanya com 'n Gamazo dels infelissos contribuyents.»

Y diria la veritat perque lo que es a Fransa, Inglaterra o Alemania, aixó no 's hi passa setse que al Sultan li costi cara la festa.

Pero que se 's hi pot explicar ni fer entendre als polítics madrilenys, si encara 's creuen que tenim una *mission providencial* que cumplir a l' Africa.

Y lo que es per ara no hi ha mes *missió* pels pobres espanyols a l' altra banda del Estret que parar l' esquena.

Ab lo qual no hi sabem veurer res de *providencial*.

LOS PLANS ECONÓMICHS DEL PARTIT LLIBERAL

Assegura un periódich ministerial ab tota la *imparcialitat* de criteri que 'l caracteriza, que no hi ha partit que substituïheixi al lliberal pera 'l bon arreglo de la cuestió económic a quant aquest se veïgi obligat á deixar lo governament de Espanya.

Verdaderament no n' hi ha cap, dons tots pateixen los mateixos mals, tots son escanyats de llet y 'l mal 'ls hi ve del naixer.

Y comensa l' aytal periódich l' article de fondo preguntant «Quin es lo principal objecte del partit lliberal en lo govern?» y tementse que per resposta li retreguin algun fet aïslat del partit que 'l paga; sense donar temps de respirar, depressa, com si la contestació s' esmunyís del coll de sas adversaris, punt y seguit ell mateix se conjumina la resposta ab aquestos termes «Creyem que ningú s' atrevirá á negar que eix objecte es l' arreglo de la cuestió económic.»

No 'n volíam saber d' altra. Quins arreglos económichs ha fet lo partit y quins se proposa fer lo partit lliberal?

Tothom que tinga 'l cervell una mica clar y estiga dotat de mitjana intelligenza podrá repassar la etapa de desgavells que ha sembrat en lo terror económic aquest partit lliberal á qui sos adeptes volen colocar com á únic, com á insubstituible congregació de forssas en lo que 's refereix á eix ram de la pobra Espanya.

Dels medis empleats fins á la fetxa encaminats á la bona marxa administrativa del Estat, no 'n veyem, ni ningú 'ls hi sabrá veurer, cap que tendeixi á recuperar lo perdut, ni tant sols á mantenir lo existent. En quant á millorar lo futur, lo partit lliberal, ha pensat igualment que 'ls que l' han precedit en lo torn pacífich, que 'l que després vindria ja ho desenbollaría; aquesta aseveració certíssima, es lo primer cárrech que s' imposan tots los partits tantost pujan lo primer grahó que conduheix al lloch ahont hi fumeija, cansada de bullir y ja un xich escassa la olla del presupost.

Nos trovem en plé período económic, del vast plan proposat pel célebre Gamazo—s' enten, célebre per nulitat—y las consecuencias de sos projectes, alguns d' ells posats á la práctica, se fan sentir. Recordemnos dels tristos sucesos de Montblanch, d' aquell vehinat que 's resisteix á pagar mes contribució puig está tan afeixugat de cargas que la respiració tant temps comprimida al fi s' exala; recordemnos del monopoli de las cerillas, de la supressió dels Jutjats, del riu de paper sellat que ofega, l' impost sobre 'ls cotxes de luxo y ultimament de las patents d' alcohols unanime ment protestadas y fiemnos á que van encaminats los proposits del hisendis ta, á quins fins obcheixen. Si los habitants del regne con-

sideressin que habíen de ser en bé del país, indefectiblement no s'oposarien als projectes, pero s'heu clarament que l'millorar es impossible ab los gobens centralisadors. Si l'plan económic y rentístich de Gamazo s' dirigís per los camins espedits del bé comú, ningú s'oposaria a tals projectes, mes veyém que la situació de Espanya es mes precaria cada dia, y que tals projectes serveixen pera, afavorir solsament als de dalt y pera desmenbrar cada dia mes tots los organismes que donan vida a Espanya.

Segueix després l'insigne Moréu ab sos enredos en terme de tractats inspiradors de las més agres censuras; Lopez Dominguez ab lo reboinbori de las capitania y altres plans per l'estil que segons ell h'un de produhir tretze millons d'economias fridas en lo presuposit; lo ministre de Marina construhint, ó preténint construhir, una nova escuadra com si hi hagués algú que volgués entretenirse a moure brega; y segueixen després lo camí de desaucis donats al empleats de barato, la supressió de peatons de correus..... tot, tot pera millorar l'estát actual y colócar a la nació al nivell que li correspondria si fos una Kabila moresca.

Animas petites, sense consuecuenca de sos actes son aytals polítics, puig que solzament procuran pera son bé y confien en lo descrédit y la ruyna inevitable dels pobres pobles que tenen la mala sort de caurer a sas urpas.

Que vinga a elevarlos als núvols, lo periódich que ns motiva aquestas ratllas. Que ls posi ben alts, si, pera que quan cayguin, quan l'ayguin pura de las boyras, topi ab son cos infest, los repeleixi y cayguin de molt amunt pera may més aixecarse. Que vingui aquest periódich ab sa *genital* a posar de relleu las virtuts dels seus *papás*, sarcasme que l'poble rebutja, befa de la miseria que s'ensenyoreix y acabará d'esquilmarlos si continúan goberns polítics mangonejant la cosa pública.

Afortuna lament las corrents de descentralisació regional s'obran pas; dintre poch temps cada cual se governará sa casa.

L'hora no es pas llunyana de la reivindicació política y administrativa de las regions.

Lo regionalisme, essencialment liberal, per raho natural s'impón a totas aquestas libertats mancomunadoras y absorbents de la crápula política madrilenya.

E. DE LA M.

POLÍTICA FUERISTA, RES MES

A pesar de la situació excepcional que atravessa 'l país basch-navarro, veyém en la prenpsa de diferents matissos la noticia de que determinats polítichs se proposan visitarnos y fer importants travalls de propaganda, que ja's pot assegurar no será fuerista.

Jamay pogueren escullir aqueixas personalitats ocasió més propicia pera causarnos incalculables perjudicis, fentse precis que 'ls basch-navarros tots, tractin d' evitar la propaganda de divisió, donánloshi á entendre que en los moments actuals, sols estém disposats á consentir lo que animi més y més, si cab, l' amor á nostras tradicionals lleys, puig que la propaganda d' ideas á la castellana, extranyas á nostra constitució, sols serveixen en nostra terra pera obrir las feridas que per desgracia no están del tot tancadas.

Cumplim, donchs, ab un de nostres més sagrats debers, al cridar la atenció de nostres paysans sobre 'l particular, suplicant á quins puguin evitar un gran disgust al país, (y potser també als que donaren ocasió á aqueix disgust), ho fassin sens perdre temps, sempre que son amor á la causa foral no estiga posposat á altrás afeccions.

Mentres no arribi 'l dia de la justicia, en que 'l Govern d' Espanya 'ns torni nostre honor, tenim que dedicarnos, AVANS QUE TOT Y SOBRE TOT, á la defensa de nostre dret, qual millor apoyo está precisamente en la forsa que constituheix la unió de la gran familia euskalduna.

Devém estar convensuts per la experiencia, de que 'ls fins que persegueixen los polítichs son altres ben diferents dels que completan nostra constant aspiració y que per molt que d' ella 'ns parlin al propagar sos ideals, (com estém segurs de que avuy ho farían més que may) sería tan sols pera afalaguejarnos y tractar de que nostres més nobles esforços se malgastin en defensa de determinadas formas de govern á Espanya, desitj que pera nosaltres deu ésser molt secundari davant la importancia (que avuy devém concedir exclusiva) de nostre patriarcal govern.

Fugu, donchs, basch-navarros de qui tracti de junyir vostra causa al carro de la política. Nostra causa es la causa del dret, usurpat per la política mateixa que 'ns divideix, y just es que units li declarém guerra á mort fins y á tant que la derogació d' una Lley incalificable marqui 'l camí de la concòrdia.

Nostra missió no es de governar á Espanya, ni nombrar pera son govern personalitats que resultin més ó menos convenientes, sino de pendre per Senyor á qui júri y sápigas cumplir y encara aixó com

atribució que podem rebutjar o usar segons convingui y s' acordi en lo Santuari de nostras Lleys.

¿Hi ha qui dubti que 'l descuyt d' una missió tan sagrada debilita nostra forsa fins á tal punt d' entregarnos dividits y malparats á nostre major enemich?

(De *La Unión Vasco-Navarra*.)

LA GARNATXA

Del vent del amor fou ratxa
la que en mal hora'm portá
vora aquells ceps de garnatxa
que 'l teu vesaví plantá.

Tú hi feyas de papallóna
pellucant á tort y á dret;
vives les mans, la carona
encesa com un llucet.

Expiat pel's peus fressosos,
s'alça á aturarme'l raig bell
de tos ulls, clars y verdosos
com dos grans de moscatell.

Y'm marcaren una falla
que no gosi atravessar.
—Los sarments fan de muralla;
sols un traydor pot passar.—

De ta paraula severa
vaig sentir tot lo fibló
y torni's passos arrera
com un builat malfactor.

D'aquell rahim de dolçura
que jamay tastar pogui
n'he guardat jo una amargura
que may te la sabré dir.

Fins que aquest mati á bonhora
m'has fet dur per un baylet
un papé ab dos mots y fora
y á l'altra ma un rahimet.

¡Figurat tu ab quina fatxa
he llegit lo teu dictat!
—Reb eix gotim de garnatxa...
Jo n'he picat la meytat.—

Lluís B. NADAL.

RESTAURACIÓ DEL MONASTIR DE SANTA MARIA DE RIPOLL. CORONA POÈTICA

Haventse acordat aplaçar, per rahó de la perentorietat del temps, la celebració de la festa literaria assenyalada per aquesta tardor, tota vegada que la tría de composicions y la formació de la *Corona poètica* exigeixen més días dels de que 's pot disposar en la present estació, l' Excm. é Il·lm. Sr. Bisbe de Vich, Administrador Apostólich de Solsona, ha disposat ab fetxa d' avuy allargar lo plaç d' admissió de treballs fins al día de Capdany de 1894. Ab aquest aplaçament se dona també satisfacció á varias personas que darrerament han manifestat desitj de contribuir ab los fruyts de llur ingeni á aquest llibre d' honor de la Verge Santíssima de Ripoll, suplicant se 'ls donás més temps á fi de presentarlos ab la major perfecció possible.

Fins á aquell dia, y en la forma designada anteriorment, podrán los autors que ja no ho hajan fet enviar á aquesta Secretaria llurs

composicions en prosa y vers dedicades a formar part de la dessusdita *Corona poètica*.

Lo que per manament de S. E. I. se fa públich per concixement general.

Vich, dia de Nostra Senyora de la Mercé del any 1893

Llic. JOSEPH MARCER Y GRAU, Pbre.,

Mestrescola, Secretari de Cambra

N O V A S

Ha sigut altra vegada insultat lo pabelló espanyol per los Riflenyos dels voltants de Melilla, atacant descaradament a nostres soldats alli de guarnició, resultant de la batalla alguns morts y bastants ferits entre 'ls soldats espanyols.

També segons contan los telegramas foren molts las baixas sufridas de la banda d' aquells cáfres, disposats sempre a cometre barbaritats.

Sembla que prengueren semblant resolució d' atacar a la plassa espanyola perque 's volian oposar a la construcció d' una fort de defensa que 'l govern espanyol feya construir.

's digna d' alabansa la valentia desplegada per nostras forsas alli acantonadas, donchs segons contan los diaris lo general Margallo y demés oficialitat desplegá una táctica y uns coneixements, que aixó fou la causa de no ser més gran lo número de baixas.

Fentnos verdader cárrech dels contratemps sufrits per nostres germans, protestem una vegada més del nou atentat y del escàs número de forsas que 'l govern alli te destinadas pera la defensa del territori espanyol, sobrantne en cambi en altres llochs ahont no 's necessitan, burlat a cada instant per aquella munió de feras a quinas sempre s' amenassa pero que may se castiga seriament.

Hóra es ja de que nostres governants recorrin a altres medis y no fassin com fins avuy enganyantlos ab reclamacions diplomáticas que may serán atesas, fentse per lo tant necessari un rigurós escarment autorisant d' una vegada al general de Melilla, pera que contesti als riffenyos de la sola manera a que s' han fet acreedors.

Lo dimecres passat morí en aquesta ciutat l' antich y conegut agricultor don Ramen Sagalés y Pratgibert (E. P. D.)

Enviem a la familia nostre sentit pésam.

S' ha publicat la llista de la companyia que actuará en lo teatre de Novetats de Barcelona durant la próxima temporada d'hivern baix la direcció

de don Ricart Simó y de la que formen part las primeras actrius donya Adelina Sala y donya Concepció Ferrer y lo primer actor don Enrich Borrás.

Estrenarant entre altres las obras *Jesús de Nazareth* y *Lo nou apòstol*, de Angel Guimerá, *L'abisme*, de J. Riera y Bertrán y *L'avia*, de J. Pin y Soler.

En una reunió celebrada diás passats per la societat de guixaires de Barcelona s'acordá per unanimitat separarse de la «Unió de Travalladors» per creure que aquesta colectivitat té idees anarquistas.

L'Alcalde de Cadiz dirigí diás passats una comunicació al delegat d'Hisenda demanant lo pago de 893.899'27 pessetas que 'l'Estat segons diu adeuda al municipi per distints conceptes.

¿Y donchs que fa 'l govern? ¿qué pensa ferne de la recaudació dels nous tributs? Que encara no 'n té prou pera pagar los més apremiant deutes? És que si no procurarem abstenirnos de tot pera pòguerli fer un bon regaló ab metàlich *para sus muchas necesidades*.

Ha sigut nòmbat vice-president de la junta d'Instrucció pública d'aquesta ciutat lo reverent rector de la Parroquia de Sant Feliu don Joseph Baltá y Alcóver.

Dimars passat morí en aquesta ciutat le conegut industrial don J. Fau y Trullás (E. P. D.)

Acompanyem á sa familia en son dolbr.

Avuy nit s'posará en escena en lo Teatre Euterpe una extraordinaria funció de la famosa ópera del mestre Donizetti: *La Favorita*, desempeñant la part de protagonista la contral donya Regina Vergés y prenenthi part l'aplaudit tenor senyor Simonetti.

Se trouan á Barcelona los fills de Lleó Fontova de regrés de Bruselás, ahont per espay de 5 anys han cursat en aquell Conservatori de Música.

Es mol probable que 'l jove artista Lleó Fontova y son germá Conrat, distingit pianista donarán un concert á Barcelona avans de marchar pera Madrid; lo cual no duptem veuran ab gust los molts amichs que contaba son pare; l' inolvidable actor del Teatre Catalá.

Segons llegim, ab gran solemnitat s'verificá lo diumenge passat en la Catedral de Santiago de Compostela la consagració del bisbe d'Osma.

Assistiren los prelats de Tamasa y Mondoñedo, lo dean y penitenciari del cabildo de Burgo d' Osma y una concurrència extraordinaria.

Oficià l'arquebisbe de Santiago, y foren padrins los marquesos de Riestra.

Lo *Centre Excursionista* de Catalunya avuy y demà te destinat fer una excursió á Poble de Lillet, Pratgiscada y San Jaume de Frontinyà.

Per encarrech del ministre de Foment, lo senyor Larroca ha comunicat á la Cambra de Comers, al Institut Agrícola Català de Sant Isidro y al Foment del Treball nacional lo següent telegrama que rebé avans d'ahir del comissari régi en la Exposició de Chicago, senyor Dupuy:

«Per iniciativa dels comissaris repúblicas hispano-americanas se celebra reunió á Llotja, nomenantme President ab l'objecte de formar Museu comercial á Barcelona, prenent per base las primeras materias que aquí s'exhibeixen y que m'entregarian si m'autorisa pera acceptarlas. Sa intenció es establir un museu comercial espanyol á cada república llati-americana. La paraula de V. E. podrà donar vida á projecte que crech tan útil».

Lo senyor Moret comunica que ha autorisat per telegrafo al comissari régi pera acceptar dits oferiments y preparar la creació dels museus comercials espanyols en las repúblicas nort-americanas.

Nostre estimat colega «*La Defensa de Galicia*», diari regionalista d'Orense, ha sigut objecte de duas denunciat al plegat. De debó sentim aquest contratemps del que desitjam ne surta sens cap perjudici nostre valent company de causa Sr. Garcia Ferreiro, director del esmentat periòdich á qui 'ns oferim incondicionalment.

D. Enrich Prat de la Riba, un dels individus més lluhits y fermes de la jovenalla catalanista, acaba de coronar sos brillants estudis universitaris guanyant el premi extraordinari de llicenciatura en nostra Facultat de Dret.

La associació regionalista *Escolo moundino* de Tolosa, en vista de que l'Academia dels jochs florals de dita ciutat, contrariant als fins de sa instauració, té proscripta dels certàmens que celebra á la llengua del pays, ha resolt la celebració anyal, pel mes de Maig, d'uns jochs florals en que la llengua mare tinga l'illoch d'honor que li es degut. Aixís quedarà instituida la verdadera continuació de la obra fundada pels *set trobadors tolosans* en 1323.

La *Escolo Moundino* al dit objecte s'ha dirigit al Consell general del Alt-Garona, demanant son concurs pecuniari y elevada cooperació per la patriòtica empresa. La resposta del Consell ha sigut satisfactoria, y comunica la concessió de doscents franchs pels gastos de la nova festa.

Nostre aplauso als regionalistas de Tolosa.

Com ja anunciarem en lo passat número l' últim diumenge tingué lloch en lo Centre Català una Vetllada literaria y musical organizada per la Secció d' Arts y Lletres en la que hi prengueren part los senyors Capmany, Durán, Ribera, Forras y Trullàs llegint magníficas composicions que son honra de la literatura catalana, entre ellas alguns fragments de la tragedia inédita de Guimerà, *Jesús de Nazareth*. En la part musical executaren escullidas pessas los senyors Ribot, Quer y Planas, essent molt aplaudits, especialment aquest últim que domina verdaderament lo piano y á qui la concurrència li feu tocar una nova composició.

Lo més notable de la vetllada fou la audició del himne bascongat *Guer-nika-ka-arbola* cantat per lo senyor Brossa, en mitj de grans aplausos haventse de repetir per acallar l' entusiasme de la concurrència que doná probas ab lo Consell del Centre de la simpatia existent entre Catalunya y Navarra y Basconia.

Finalisa ab un discurs de Gracias, eloquent com de costum lo soci don Enrich Durán sortintne la concurrència plenament satisfeta.

Pera aliviar la desgracia del jove d' aquesta ciutat Joan Villá Mariné que dias enrera fou agafat pel tren y de que ja n' donarenm compte, han sigut repartidas unas fullas impresas y firmadas per *Una Comissió Caritativa* pera veurer si ls vehins de Sabadell s' compadirán de la desgracia que sofreix la familia del desgraciat jove, unich amparo que tenia pera cubrir las sevas necessitats.

Aplaudim tan caritativa idea y no duptem que donat los generosos sentiments de tots los sabadellenchs, tindrà un bon éxit tan noble empresa, com aixís ho desitjem de tot cor.

Lo dia 18 del passat Setembre morí cristianament, confortat ab los Sagraments de la Iglesia l' Excm. senyor doctor don Joan Bta. Grau y Vallespinós, bisbe d' Astorga. Catalá de cor havia demostrat per sa pàtria la més acendrada simpatia, demostrantho en quantas ocasions pogué ferho, especialment en los Certámens literaris en los que may refusá otorgar premis, sempre á temas del més pur catalanisme. Prou mostra n' es á Barcelona l' present anyal que oferia al Certámens Catalanista de la Joventut Católica.

Vegé sa primera llum, en 1833, en la ciutat de Reus que estimava ab deliri. Fou canonge de la Seu de Tarragona, ahont desempeñá el càrrech de vicari general y governador de la mitra, *sede vacante* en épocas ben difícils y que posaren á proba son talent y dots especials, que li valgueren las simpatias de tots los habitants de la primada d' Espanya.

Apreciant las bonas cualitats que l' adornavan, fou proposat en 1886 á la Santa Sede pera ocupar la d' Astorga, essent consagrat en la iglesia de Sant Pere de Reus en lo mes de Setembre del any esmentat. Desde dita fetxa ha vingut desempeñant lo referit càrrech ab fervent zel y apostólica

unció, tant, que la mort ha vingut a sobtarlo en lo compliment de son deber.

A mitjans del passat Agost estava 'l doctor Grau passant la santa pastoral visita als pobles de sa accidentada y extesa diócessis, montat a cavall, quan tingué la desgracia de que fregés sa cama esquerra ab un arbre del camí, produhintli una ferida per desgarró. La falta de recursos de moment y son zel en seguir la santa visita foren causa de que no pogués donar cobro a la ferida, la qual, degut al cansanci de sa missió, s' aná agravant en talsternes que tingué de quedar-se al poble de Tabara, ahont se li feren repetidas operacions que si be al principi feren esperansar un poch, no impediren que 'l mal y ab ell la gangrena avansessin de tal manera que 'l portessin al sepulcre quan més d' ell s' esperansava en sa diócessis, ahont tothom l' estimava y ahont sa mort haurá sigut ben sentida.

Ab lo del poble d' Astorge hi ajuntém nostre dolor y ab tota l' ànima enviém a sa atribulada família, amichs y diocessans nostre més sentit condol, esperant que Deu haurá acullit en son etern repós l' ànima del zelós prelat y del fervent catalanista quina perdua avuy plorém de debó y quina necrologia 'ns impedeix de fer avuy la perentorierietat del temps de que disposém. *[Al cel sia.]*

Diu *La Linterna de Gracia*:

«Es ja un fet la construcció del ferro-carril que sortint de Barcelona, atravessarà 'l Tibidabo, anant a Sant Cugat del Vallés, de quin lloch sortiran dos ramals, un fins a Castellar passant per Sabadell y altre fins a Esparaguera per Rubí y Tarrassa.

La empresa concessionaria compta ab capital suficient pera la construcció de dita línea, apart de que, un conegut fabricant y quese d' una fracció política local, ofereix contribuir ab 200,000 pessetas, y una senyora viuda, dedicada a la fabricació y que s' ha distingit sempre per sa esplendides en moltes obras y actes piadosos, pensa fer igual oferiment.

Se 'ns assegura també que dita empresa te casi acabat un conveni ab la del ferro-carril de Sarrià a Barcelona pera la compra d' aquesta línea y material mòvil de la mateixa.

No 's pot descriure la alegria que regna en los pobles ahont hi ha de passar lo tan desitjat y necessari ferro-carril.»

Ab motiu det fer grave ocorregut a Melilla, segons diu *El Noticiero Universal* de Barcelona s' assegurava que 'l general Martínez Campos havia telegrafiat al ministre de la Guerra oferintli sos serveys, y que 's trova disposat a marchar a Marruecos a pesar de no tenir curada encara sa ferida.

¡Mare de Deu y quant amor patri encara guardan nostres guerrers!

Are aquell vellet general Chestre que també sempre s' ofereix no fentse càrrech de sa avansada edat, ja tindrà qui l' acompanyi en las sevas pre-tensions.

Nostre amic y company de causa lo distingit arquitecte don Antoni Gallissá ha suferit la immensa pèrdua de son pare don Cecili que morí en lo poble de Rubí lo dia 3 del corrent. Acompanyém a nostre bon amic en la fonda pena que li ha ocasionat tan dolorosa desgracia, desitjantli lo valor necessari pera soportarla ab cristiana resignació.

Dias passats morí a Barcelona lo Rvnt, P. Joseph Gispert, director del Colegi de las Escolas Pias d' aquella capital, carrech que desempenyava desde 1884

Lo P. Gispert figuraba entre 'ls primers oradors de las Escolas Pias de Catalunya.

Sigali la terra lleu.

Hem rebut lo número d' Octubre de la important Revista *Resumen de Agricultura*, que fa anys se publica a Barcelona y está destinada a donar a coneixer tots los avenços agrícolas de caràcter pràctich, y molt especialment a reproduhir los escrits que sobre cuestions agrícolas se publican en l' extranger. En lo present número mereixen especial menció los articles sobre *Aradas alemanas*, *Las cocas com aliment del bestiar*, *Hibrits dels terrenos calcàris*, y *Dipòsits en los vins embotellats*, essent també molt interessants los *Cassos agrícolas* y la *Crònica Agrícolas*.

Lo *Resumen de Agricultura* s publica cada mes en forma de llibret quadrern de 48 planas, ab bon paper y bons grabats. Se suscriu per 10 pesetas anyals, (pera Espanya) en la Abministració, *Librería y Tipografía Católica*, Pl. 5, Barcelona.

La Litografia é Imprempta de M. Grossa, Las Valls, 23.—Teléfono, 169.—SABADELL.

SECCIO D' ANUNCIS

NOVETATS MUSICALS

LA VIOLETA

GAVOTA PERA PIANO DE JOSEPH PUJOL Y TORRAS

**CIN-KO-KA, PASQUA FIORENTINA,
IN CERCA DI FELICITA**

OPÉRETAS PERA PIANO SOL EN 3 ACTES

GRAN ÈXIT

GUERNICAO ARBOLA

ZORTISICO PERA PIANO Y CANT

'Strovan de venta en casa de D. Florenci Grau, carrer de Gracia, n.º 46.